บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินการของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด จังหวัดสตูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1 แนวคิดอิสลามกับการศึกษา
2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาท้องถิ่น
2.3 นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย
2.4 แนวคิด ทฤษฎี ทางการศึกษาปฐมวัย
2.5 แนวคิดการบริหารงานวิชาการ
2.6 แนวคิดการบริหารงานบุคคลากร
2.7 แนวคิดการบริหารการเงินและบัญชี
2.8 แนวคิดการบริหารงานทั่วไป
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดอิสลามกับการศึกษา

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนามีความแตกต่างจากศาสนาอื่นเพราะเป็นศาสนาที่บทบัญญัติมาจากพระเจ้า (อัลลอฮ ﷻ) โดยมีศาสดานบีมูหัมมัด ﷺ เป็นผู้รับวะฮยูหรือรับการดลและอัลลอฮ ﷻ ทรงบัญชาให้ท่านนบีมูหัมมัด ﷺ ได้นำไปปฏิบัติกับตนเองและให้นำไปเผยแผ่แก่มนุษยชาติได้ปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต แต่ในการประทานวะฮยูครั้งแรกอัลลอฮได้ให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษา การบอกที่มาของมนุษย์ วิธีการเรียนรู้และพระองค์ทรงสอนในสิ่งที่มนุษย์ไม่รู้ ดังความหมายอัลกุรอานต่อไปนี้ ความว่า : 1) จงอ่านเถิด (โอ้มูฮัมมัด) ด้วยพระนามแห่งพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าผู้ทรงให้บังเกิด 2) ผู้ทรงให้บังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด 3) จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้านั้นทรงกรุณายิ่ง 4) ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา 5) ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้ (สูเราะฮฺ อัลอะลัก 96 :1-5) จากอัลกุรอานดังกล่าวทำให้มุสลิมส่วนใหญ่เกิดแนวคิดในการให้ความสำคัญของการศึกษาเป็นเบื้องต้น ประกอบการปฏิบัติตามวจนะของท่านศาสดานบีมูหัมมัด ﷺ ที่ว่า

Prince of Songkla University Pattani Campus

“ จงเรียนจากในเปลจนถึงหลุมฝังศพ” และนอกจากนี้ได้มีแนวคิดเรื่องการศึกษาจากอัลกรุอ่าน ซูเราะฮ์ ลุกมาน ตั้งแต่ อายะฮ์ที่ 13 ถึง อายะฮ์ที่ 19 กล่าวไว้ดังนี้

وَ إِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَ هُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ (13) (لقمان: 13)

ความว่า : และเมื่อลุกมานได้กล่าวแก่บุตรชายของตนขณะทำการอบรมว่า โอ้ลูกรักของฉัน เธออย่าตั้งภาคีต่ออัลลอฮ เพราะแท้จริงการตั้งภาคีนั้น เป็นความอธรรมอันใหญ่หลวงยิ่ง

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ (14) (لقمان: 14)

ความว่า : และเราได้มีคำสั่งแก่มวลมนุษย์ (ให้กระทำดี) กับผู้ให้กำเนิดทั้งสองของเขา (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง) มารดาของเขาได้ตั้งครรภ์เขา (มาเป็นระยะเวลา 9 เดือน) ด้วยความทุกข์ทรมานเป็นที่สุด และได้เลิกการให้นมเขาในสองปี (โดยเหตุนั้น) เจ้าจงกตัญญูต่อข้าและต่อผู้ให้กำเนิดทั้งสองของเจ้าเถิดและ (จงระลึกตลอดเวลาเถิดว่าเจ้าจะต้อง) กลับคืนมายังข้า (เพื่อรับการตอบแทน)

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (15) (لقمان: 15)

ความว่า : แต่ถ้าเขาทั้งสองได้บังคับเจ้าให้ตั้งภาคีกับข้าในสิ่งที่เจ้าไม่รู้มาเลยว่ามันจะเป็นภาคีได้ เจ้าก็อย่าเชื่อฟังทั้งสอง และเจ้าจงปรนนิบัติคนทั้งสองในโลกนี้อย่างมีคุณธรรม และเจ้าจงปฏิบัติตามแนวทางของผู้ที่กลับคืนมายังข้าเถิด หลังจากนั้นพวกเจ้าก็ต้องกลับคืนมายังข้าเหมือนกัน แล้วข้าจะแจ้งให้พวกเจ้าทราบถึงผลตอบแทนตามที่พวกเจ้าได้เคยปฏิบัติไว้

Prince of Songkla University Pattani Campus

يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ (16) (لقمان: 16)

ความว่า : โอ้ลูกรัก แท้จริงแม้นสิ่งนั้น (ความดีหรือชั่วที่กระทำ) จะมีน้ำหนักเพียงเท่าเมล็ดผักกาด แล้วมันก็ซ่อนตัวอยู่ในก้อนหิน หรือในชั้นฟ้าหรือในแผ่นดินก็ดี แน่นอนอัลลอฮ์ ย่อมนำมันมา (ตอบแทน) เสมอ เพราะแท้จริงอัลลอฮ์ทรงอ่อนโยนยิ่ง ทรงตระหนักยิ่งในข้าทาสของพระองค์

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ (17) (لقمان: 17)

ความว่า : โอ้ลูกรักเจ้าจงดำรงละหมาดไว้ เจ้าจงใช้ให้กระทำความดี เจ้าจงห้ามปรามการกระทำสิ่งต้องห้าม และเจ้าจงอดทนต่อสิ่งที่มาประสบแก่เจ้าเถิด เพราะแท้จริงสิ่งนั้น เป็นส่วนหนึ่งจากกิจกรรมอันเด็ดเดี่ยว

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ (18) (لقمان: 18)

ความว่า : และเจ้าจงอย่าพูดกับผู้คนโดยหันหน้าออกไปจากเขาอย่างยโส และจงอย่าเดินบนแผ่นดินอย่างทะนงตน เพราะอัลลอฮ์ ไม่ทรงรักผู้โอหังและผู้คุยโวทุกคน

وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ (19) (لقمان: 19)

ความว่า : และจงสงบเสงี่ยมในท่าทางของเจ้า และจงลดเสียงเพราะที่น่าเกลียดที่สุดในบรรดาเสียงทั้งหมดก็คือเสียงร้อง ของลา

ศาสดามูหัมหมัด ﷺ ได้กำหนดแบบอย่างในเรื่องการให้ทารกน้อยที่เพิ่งคลอดออกจากท้องแม่ได้เรียนรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนด้วยการเริ่มต้นจากการอะซานที่หูขวาและอิกอมะที่

Prince of Songkla University Pattani Campus

หูซ้าย ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ในรูปแบบธรรมชาติด้วยวิธีการสัมผัสทาง หู ตา แล้วค่อย ๆ ใช้ปากกาเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับ ท่านศาสดามูหัมหมัดﷺ ได้กล่าวว่า

طلب العلم فريضة لكل مسلم

ความว่า : การแสวงหาความรู้เป็นสิ่งจำเป็นเหนือมุสลิมทุกคน

أطلب العلم ولوبالص

ความว่า : จงศึกษาหาความรู้ถึงแม้จะไกลถึงเมืองจีน

اطلب العلم من المهد الى الحد

ความว่า : จงเรียนจากในเปลจนถึงหลุมฝังศพ

โดยสรุปศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาเป็นเบื้องต้น จากแนวทางของอัลกุรอานที่ได้ประทานลงมาในห้าอายะฮแรกของซูเราะอัลอะลักที่เริ่มต้นให้ศึกษาด้วยการอ่าน การเขียนและให้เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่รู้และอื่น ๆ ที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและมีอัลหะดีษที่ช่วยเสริมให้เกิดความตระหนักและนำรูปแบบวิถีชีวิตที่จะนำมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังผนวกกับแนวคิดของนักวิชาการที่เสริมเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับอัลกุรอานและอัลหะดิษในทุกเรื่องและทุกระดับ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาท้องถิ่น

แผนการศึกษาแห่งชาติ (2545-2549 : 117) ได้กำหนดให้มีวัตถุประสงค์หนึ่ง คือ พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา โดยมีแนวนโยบายเพื่อการดำเนินการคือการให้พัฒนาคน ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต ให้มีโอกาสได้เข้าถึงการเรียนรู้ โดยตั้งเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยอายุ 0 ถึง 5 ปี ทุกคนได้รับการพัฒนา และเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา พร้อมทั้งได้วางกรอบการดำเนินงานการพัฒนาและเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา และการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้ในการเลี้ยงดูลูกแก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ที่เตรียมตัวเป็นพ่อแม่

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเพื่อพัฒนารากฐานพัฒนาการของทุกชีวิตอย่างเหมาะสม

Prince of Songkla University Pattani Campus

ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 มาตรา 4 วรรค 4 ระบุไว้ว่า “ สถานศึกษา หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบันมหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา”ตามความหมายในมาตรานี้แสดงว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาตามมาตรา 18 แห่ง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติได้ กำหนดให้ศูนย์เด็กเล็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยและการจัดการขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 ได้กล่าวถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น มาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และใน มาตรา 58 กำหนดให้รัฐและองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากร โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด

ดังนั้นสรุปได้ว่าการให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องสนับสนุนโดยมีแผนพัฒนาชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการหรือสนับสนุนให้องค์กรในชุมชนหรือองค์กรศาสนา จัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือเด็กก่อนเกณฑ์ขึ้น

นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย

ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ (2556: ออนไลน์) กล่าวว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความ สำคัญเป็นอย่างยิ่ง คุณภาพของคนเป็นเช่นไร อยู่ที่การพัฒนามนุษย์ตั้งแต่แรกเกิด ในยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ.2550 – 2559 ของไทยให้ความสำคัญดังนี้

ประการที่ 1 การพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ที่

ยั่งยืนและป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว โดยเน้นให้ครอบครัวเป็นแกนหลักในการพัฒนาเด็ก และให้ชุมชนและสังคมเป็นฐานที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนาเลี้ยงดูเด็กทุกขั้นตอน

ประการที่ 2 แนวคิดเชิงทฤษฎีและผลการวิจัยด้านพัฒนาการเด็กได้แสดงว่าปัจจัยแวดล้อมและการเลี้ยงดูที่เหมาะสมสามารถปรับเปลี่ยนลักษณะการพัฒนา และเพิ่มประสิทธิ ภาพการทำงานของสมองมนุษย์ได้ ช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาสมอง

ประการที่ 3 องค์ความรู้และแนวคิดสมัยใหม่เรื่องการพัฒนาสมอง ในทศวรรษที่ผ่านมามีการใช้ศาสตร์ต่างๆ ไปวิเคราะห์สมอง ถ่ายภาพสมองเพื่อศึกษาพัฒนาการแต่ละขั้นตอนความรู้ใหม่ พบว่า โอกาสแห่งการเรียนรู้และอัตราการเรียนรู้สูงสุดอยู่ในช่วงวัยเด็ก การเติบโตและพัฒนาการของสมองเป็นรากฐานของการเรียนรู้และเริ่มตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์ในช่วง 3 - 6 เดือนในครรภ์มีการสร้างเซลล์สมองสูงสุด การเติบโตของสมองสูงสุดในช่วง 0-6 ปี เป็นการเติบโตทางปริมาณ ทำให้สมองของเด็กมีขนาด 90 – 95 % สมองไม่ได้หยุดเติบโตเมื่ออายุ 6 ปี แต่สมองเติบโตจนถึงอายุ 20-25 ปี การศึกษาเรื่องการเรียนรู้ของสมอง เช่น การทำงานของสมองซีกซ้ายและขวาไม่แยกส่วนกัน แต่จะทำงานในลักษณะร่วมกันทั้งสมองซีกซ้ายและขวา จากองค์ความรู้นี้นำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้สมัยใหม่ ให้เข้ากับพัฒนาการของสมอง

ประการที่ 4 การพัฒนาคุณลักษณะตามช่วงวัย การพัฒนาคุณลักษณะของเด็กในวัย 3-5 ปี ควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ถูกผิด การเรียนรู้ความถูกผิด พ่อแม่ต้องสอนเรื่องการยอมรับผิด ไม่หยิบของผู้อื่น ไม่ทำร้ายผู้อื่น เด็กต้องรู้จักการถูกลงโทษ โดยผลของการกระทำผิด การควบคุมอารมณ์ เด็กวัยนี้อยากได้อะไรก็ต้องเอาให้ได้ดังใจ ถ้าไม่ได้ก็จะแสดงออกอย่างรุนแรง พ่อแม่ต้องใจแข็งไม่ยอมให้ตามที่ลูกแสดงอาการเรียกร้อง สอนให้เด็กเรียนรู้ในการควบคุมตนเอง ควบคุมความโกรธ ควบคุมความอยาก รู้จักรอคอย พ่อแม่บางคนรู้สึกผิดที่ไม่มีเวลาให้ลูก จึงชดเชยด้วยการซื้อของเล่นให้ เมื่อลูกขออะไรก็ให้โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม ทำให้เด็ก มีปัญหาในการควบคุมความอยาก

ประเด็นที่ 5 การพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า การวิจัยได้แสดงว่าการลงทุนเพื่อพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงชีวิตวัยเยาว์ เป็นการลงทุนที่น้อยกว่าค่าใช้จ่ายในการตามแก้ปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้น เพราะความไม่มีคุณภาพของประชากรในสังคม

ความสำคัญของเด็กปฐมวัยดังกล่าวอยู่ในนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย ระยะยาว พ.ศ.2550 – 2559 ซึ่งนโยบายและแผนดังกล่าวทุกฝ่ายในสังคมไทยจะต้องร่วมมือกันทำให้สำเร็จ ถึงแม้จะดำเนินการเพียงเล็กน้อย หรือเพิ่งเริ่มดำเนินการก็ดีกว่ายังไม่ได้ทำอะไรเลย

1. นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง : 2552 – 2559 กระทรวงศึกษาธิการได้พัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างจริงจังและ ต่อเนื่องโดยให้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยให้มีการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อให้สถานศึกษาและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อเสริมสร้างให้เด็กปฐมวัยได้เติบโตมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเหมาะสมกับวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขและเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพต่อไป ซึ่งมีนโยบายดังนี้

1.1 การพัฒนาคนอย่างรอบด้าน และสมดุล ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาและการเตรียมพร้อมของเด็กปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้แก่พ่อ แม่ ผู้ปกครองรวมทั้งผู้ที่เตรียมตัวเป็นพ่อ แม่

1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเพื่อพัฒนารากฐานพัฒนาการของทุกชีวิตอย่างเหมาะสม และมีคุณภาพครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

โดยสรุป การพัฒนาคนในเบื้องต้นต้องยึดธรรมนูญตามแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่เกี่ยวกับการศึกษาหรือพัฒนาคนสำหรับเด็กปฐมวัย ให้ดำเนินการตามแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทรวงศึกษาธิการให้ครอบคลุมรอบด้านและให้เป็นไปตามความเหมาะสมของวัยเพื่อให้มีคุณภาพดังนั้นในการกำกับ ดูแล จะต้องให้สอดคล้องสภาพสังคมในปัจจุบันเน้นการพัฒนารอบด้าน พร้อมทั้งการให้ความรู้แก่พ่อ แม่ผู้ปกครองที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก ไปจนถึงคนที่เตรียมตัวที่จะเป็นพ่อแม่เด็ก

แนวคิด ทฤษฎี ทางการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐานของการอบรม เลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กได้พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มี

Prince of Songkla University Pattani Campus

ชื่อเรียกต่าง กัน เช่น อนุบาล ก่อนประถมศึกษา หรือการศึกษาปฐมวัย เป็นต้น ซึ่งมีนักการศึกษาได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 7) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่แรกเกิดจนเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนเป็นการวางพื้นฐานทางสุขภาพอนามัยให้กับเด็กทั้งสภาวะปกติและเด็กที่มีความบกพร่อง ทั้งนี้สภาพแวดล้อมทางบ้านจะมีส่วนช่วยและมีอิทธิพลต่อความเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก โดยมีพ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญและเป็นครูคนแรกของลูก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 25-30) ได้กล่าวถึงคำอธิบายของนักการศึกษาที่เกี่ยวกับทฤษฎีการศึกษาปฐมวัย ได้อธิบายไว้ว่า การให้การศึกษาแก่เด็กต้องขึ้นอยู่กับธรรมชาติและเป็นการพัฒนาตนเอง ครูต้องคำนึงถึงธรรมชาติและความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจะต้องให้เด็กได้ลงมือค้นคว้าหาความรู้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัส และได้จำแนกความต้องการที่จำเป็นของเด็กแต่ละวัย ดังนี้ วัยทารกต้องการความมั่นใจ วัยแรกฝึกเดินต้องการความเป็นตัวของตัวเอง วัยก่อนเรียนต้องการใช้ความคิดริเริ่ม และเด็กวัยเรียนต้องการมีความอุตสาหะ แต่จุดเด่นที่สำคัญคือพัฒนาการทางสังคม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 3 - 5) อธิบายว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นพื้นฐานทางพัฒนาการของมนุษย์ โดยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปตลอดชีวิตในด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา แต่ละคนอาจจะมีความแตกต่างกันอันมีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ที่ผ่านมา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการเกิดการเรียนรู้ของมนุษย์มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเกิดจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม ถ้าหากผู้เรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเองก็จะทำให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยดี การละเล่นถือว่าเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้และมีผลดีต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ช่วยพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ดังนั้น การละเล่นจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ส่วนวัฒนธรรมและสังคมจะทำให้เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ครูผู้สอนจึงต้องทำความเข้าใจและยอมรับในวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมเด็กว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ จึงควรศึกษาวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบดูแลเพื่อจะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์อย่างเหมาะสม

ฉะนั้นครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย จะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการอบรม ดูแลให้ความรัก ความอบอุ่น และจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการอย่างครบถ้วนซึ่งมีแนวคิดจากนักวิชาการหลายท่

แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

1. ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

สันติ บุญภิรมย์ (2547 : 22) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิด ทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัต(Academic Affairs Dynamic)อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2545 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมในงานวิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้บริหาร กระบวนการดังกล่าวนี้ ได้แก่ การวางแผน การจัดระบบโครงสร้าง และการกำหนดบทบาทหน้าที่ การจัดดำเนินงานทางวิชาการ การผลิตสื่อและอุปกรณ์ การศึกษาการวัดผลและประเมินผล การจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การจัดแหล่งหรือศูนย์สาระสนเทศ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ และการนิเทศภายในเพื่อให้งานวิชาการมีคุณภาพ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550 : 30) การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการการหรือกิจกรรมดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 2) กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการหมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึงกระบวนการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล มุ่งสู่จุดหมายแก่ผู้เรียนในทางที่ดีขึ้น

2. ขอบข่ายของงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ในการกำหนดขอบข่ายของงานวิชาการนั้น ได้มีผู้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการไว้หลายแนวคิด ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 5) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2545 : 5-6) ได้กำหนดขอบข่ายหลักของงานวิชาการเอาไว้ ดังนี้

1. งานหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
2. งานบริหารหลักสูตร
3. งานสื่อและนวัตกรรม
4. งานวัดและประเมินผล
5. งานนิเทศภายใน
6. งานส่งเสริมวิชาการ

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ได้เสนอแนะ ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการให้แก่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเอาไว้ 8 ด้านดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้

Prince of Songkla University Pattani Campus

2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. งานวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน
4. งานประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
5. งานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. งานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
7. งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. งานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 3-4) ได้กำหนดขอบข่ายของงานวิชาการไว้ดังนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ
   1.1 แผนการปฏิบัติงานวิชาการ
   1.2 โครงการสอน
   1.3 บันทึกการสอน
2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการสอน
   2.1 การจัดตารางสอน
   2.2 การจัดชั้นเรียน
   2.3 การจัดครูเข้าสอน
   2.4 การจัดแบบเรียน
   2.5 การฝึกฝน
3. การจัดการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน
   3.1 การจัดสื่อเกี่ยวกับการเรียนการสอน
   3.2 การจัดห้องสมุด
   3.3 การนิเทศการสอน
4. การวัดและการประเมินผล

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าขอบข่ายหลักของการบริหารงานวิชาการคือ งานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนงานด้านต่างๆที่สนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อาทิ งานด้านสื่อและเทคโนโลยีหรือวัสดุประกอบการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด การวัดผลและการประเมินผล เป็นต้น

Prince of Songkla University Pattani Campus

3. หลักการบริหารงานวิชาการ

ชุมศักดิ์ อินทรรักษ์ (2545:9) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการที่สำคัญๆคือ

1. หลักการพัฒนาคุณภาพ (Quality Management) เป็นการบริหารเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ องค์ประกอบของคุณภาพที่เป็นตัวชี้วัดคือผลผลิตและกระบวนการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรและผู้บริหารได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้น โดยอาศัยกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่การควบคุมคุณภาพ และการประเมินผล

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) การปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการบริหารได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยหลักการมีส่วนร่วม การเสนอแนะและการพัฒนาในงานวิชาการ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย จึงอาจดำเนินงานหลายรูปแบบของคณะกรรมการ โดยมีเป้าหมายนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพได้มากขึ้น การมีส่วนร่วมต้องเริ่มจากการร่วมคิด ร่วมทำและการร่วมประเมินผล

3. หลักการ 3 องค์ประกอบ (3-Es) ได้แก่ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัด

3.1 หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึงการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในขณะดำเนินการก็สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ มีประสิทธิภาพเน้นไปที่กระบวนการ (Process) การใช้กลยุทธ์และเทคนิควิธีต่างๆ ที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด

3.2 หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึงได้ผลผลิต (Outputs) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตรงตามจุดหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถมีทักษะเพิ่มขึ้น รวมทั้งการคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับ อย่างไรก็ตาม มักใช้คำสองคำนี้ควบคู่กันคือมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.3 หลักประหยัด (Economy) หมายถึง การใช้เวลาน้อย การลงทุนน้อย การใช้กำลังหรือแรงงานน้อย โดยไม่ต้องเพิ่มทรัพยากรทางการบริหาร แต่ได้ผลผลิตตามที่ได้คาดหวัง ดังนั้น การลงทุนในทางวิชาการจึงต้องคำนึงถึงความประหยัดด้วยเช่นเดียวกันผู้บริหารจะใช้กลยุทธ์วิธีอย่างไรในการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ โดยอาศัยความประหยัดบุคลากร งบประมาณ วัสดุเทคโนโลยีและใช้เวลาน้อย

4. หลักความเป็นวิชาการ (Academic) หมายถึงลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระของวิชาการ ได้แก่ หลักการพัฒนาหลักสูตร หลักการเรียนรู้ หลักการสอน หลักการวัดผลประเมินผล หลักการนิเทศการศึกษาและหลักการวิจัย เป็นต้น หลักการต่างๆ เหล่านี้เป็น

องค์ประกอบสำคัญ ก่อให้เกิดลักษณะความเป็นวิชาการที่ต้องอาศัยองค์ความรู้เพื่อทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานวิชาการเป็นแนวคิดเพื่อให้การปฏิบัติบรรลุสู่ความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ดังนั้น ในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารต้องใช้ทั้งหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงคุณภาพของเป้าหมายคือ ผู้เรียนเป็นหลัก นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงบุคลากรซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหาร ให้การส่งเสริมสนับสนุน และดูแลเอาใจใส่ ด้วยความยุติธรรมและเสมอภาค

4. แนวทางการพัฒนางานวิชาการ

ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนางานวิชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบในการเป็นผู้นำ คอยกระตุ้นส่งเสริมและประสานงานให้บุคคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันปฏิบัติงานตามแผนงานของโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าว ดังนี้

วีรวุธ มาฆะศิรานนท์ (2546 : 36-41) กล่าวถึง ผู้บริหารแห่งการเรียนรู้ว่า การพัฒนาองค์กรอัจฉริยะให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นที่มีกลยุทธ์ที่ถูกต้อง

1. กลยุทธ์ที่เหมาะสม
   1.1 กลยุทธ์ชี้นำ Surge Strategy โดยคณะผู้บริหาร
   1.2 กลยุทธ์ปลูกฝัง Cultivate Strategy โดยคณะทำงานที่อยู่ในสายงาน
   1.3 กลยุทธ์ปฏิรูป Transform Strategy มีการจัดตั้งคณะทำงานพิเศษ

2. การปรับสภาวะแวดล้อมขององค์กรลักษณะที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระของวิชาการ ได้แก่ หลักการพัฒนาหลักสูตรหลักการเรียนรู้ หลักการสอน หลักการวัดผลประเมินผล หลักการนิเทศการศึกษาและหลักการวิจัย เป็นต้น หลักการต่างๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญก่อให้เกิดลักษณะความเป็นวิชาการที่ต้องอาศัยองค์ความรู้เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์

   2.1 สร้างบรรยากาศเปิดต่อการเรียนรู้ จะต้องมีสื่อความกัน ให้มีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันถึงคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ทุกๆ คน

   2.2 สร้างบรรยากาศการบริหารรูปแบบใหม่
      - เน้นการส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีม
      - การพูดจริง ทำจริง
      - การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

Prince of Songkla University Pattani Campus

อุทัย บุญประเสริฐ. (2546 : 183-185) ได้กล่าวถึงการพัฒนาสถานศึกษาจะต้องให้คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่โดยรวมดังรายการกิจกรรมต่อไปนี้

1. การสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนโดยทั่วไป
2. การกำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียน
3. การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน
4. การให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน
5. รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง
6. การประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
7. การแต่งตั้งที่ปรึกษา
8. การประกันโอกาสทางการศึกษา
9. การประกันคุณภาพทางการศึกษา
10. การประกันประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา
11. การเป็นตัวแทนแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวของโรงเรียน
12. การสร้างความเข้าใจในการจัดการศึกษา
13. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน
14. การให้ความช่วยเหลือและประสานการช่วยเหลือ
15. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาในการกำหนดนโยบาย
16. การให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน
17. การพิจารณาให้ความเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำแผนจัดตั้ง จัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อ จัดจ้าง และติดตามผลการจัดซื้อจัดจ้าง
18. การรับทราบผลการจัดซื้อจัดจ้างและให้ข้อเสนอแนะ
19. การพิจารณาหาทางช่วยเหลือและสนับสนุนโรงเรียนให้ได้มาซึ่งงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์
20. การมีส่วนร่วมในการแสวงหาภูมิปัญญาท้องถิ่น
21. การรับทราบความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรม
22. ให้คำปรึกษาและสนับสนุนการประกันคุณภาพโรงเรียนทั้งด้านปัจจัยการศึกษา
23. ดำเนินการติดตาม

Prince of Songkla University Pattani Campus

24. รับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตามมาตรฐานที่กำหนด

รุ่ง แก้วแดง (2546 : 58) ได้กล่าวถึงอำนาจในการบริหารด้านวิชาการว่าการกระจายอำนาจด้านวิชาการให้กับสถานศึกษาก็คือ การกระจายความรับผิดชอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ ครูต้องเร่งสอนเนื้อหาให้ครบจำนวนคาบตามที่หลักสูตรกำหนด เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังมีปัญหาเดิมๆ ว่าหลักสูตรไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ละเลยภูมปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักไม่มีความภูมิใจและไม่ผูกพันกับถิ่นกำเนิด

วิชัย โถสุวรรณจินดา (2546 : 22) กล่าวถึงหน้าที่ของหัวหน้างาน

1. หัวหน้างาน คือผู้ที่ดำเนินเพื่อให้เกิดผลงานสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือขององค์การที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

การดำเนินการ หมายถึงการวางแผนงาน การจัดรูปงาน การประสานงาน การควบคุมงาน การจูงใจผู้ปฏิบัติงานและอื่นๆ ประสิทธิผลหมายถึง การได้ผลงานที่ถูกต้องตามความต้องการ

ประสิทธิภาพหมายถึง ความประหยัด ความรวดเร็ว ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. หัวหน้างานต้องมีความสามารถใช้ปัจจัยในการบริหารอันได้แก่ พนักงานวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ เวลา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด เพื่อให้เกิดผลงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยการพัฒนาองค์กรที่มีกลยุทธ์อย่างเหมาะสม โดยผู้บริหารปลูกฝังให้คณะทำงานแก่สายงานอย่างสร้างสรรค์ มีการปฏิรูปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น ปรับสภาวะแวดล้อมให้เอื้อต่องานวิชาการ มีการสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันเป็นทีม พูดจริงทำจริง สนับสนุนซึ่งกันและกันนอกจากนั้น กรรมการสถานศึกษาจำเป็นต้องมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา มีส่วนในกิจกรรมต่างของโรงเรียน พร้อมทั้งทราบความเคลื่อนในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ดังนั้นภารกิจที่สำคัญที่สุดขึ้นอยู่กับ ผู้บริหารจะต้องสนใจและตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการ สามารถเป็นผู้นำของครูด้านการปฏิบัติงานวิชาการได้ ซึ่งจะช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

การบริหารงานบุคคลากร

1. ความหมายของการบริหารงานบุคลากร

นักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารงานบุคลากร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

Prince of Songkla University Pattani Campus

อุทัย หิรัญโต (2541: 2) กล่าวว่า การบริหารงานบุคลากร คือ การปฏิบัติการเกี่ยวกับตัวบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง นับตั้งแต่การสรรหาคนเข้าทำงาน การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโอน การย้าย การฝึกอบรม การพิจาณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การปกครองการบังคับบัญชา การดำเนินการทางวินัย การให้พ้นจากงาน เละการจ่ายบำเหน็จบำนาญเมื่อออกจากงานแล้ว

กิติมา ปรีดีดิลก (2542: 82) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลหรือบุคลากร หมายถึง การจัดหรือดำเนินการเกี่ยวกับการวางนโยบายเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กร ตั้งแต่การสรรหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่มีจำนวนเพียงพอ เข้ามาดำเนินงานให้มีประโยชน์เต็มที่

สมพงษ์ เกษมสิน (2544: 2) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลนั้นเป็นการจัดการเกี่ยวกับบุคคลตั้งแต่การสรรหาบุคคลเข้าปฏิบัติงาน การดูแล การรักษา จนกระทั่งพ้นไปจากการปฏิบัติงาน

ธงชัย สันติวงษ์ (2546: 3) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง ภารกิจของผู้บริหารทุกคนที่มุ่งปฏิบัติในกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวกับบุคลากรเพื่อให้ปัจจัยด้านบุคคลขององค์กรเป็นทรัพยากรที่มีประสิทิภาพสูงสุด

สรุปว่า การบริหารงานบุคลากร หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับบุคลากรเริ่มตั้งแต่การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การดูแลรักษา การดำเนิการมางวินัย การให้พ้นจากงานและการจ่ายบำเหน็จบำนาญ

2. ขอบข่ายการบริหารงานบุคลากร

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารงานบุคลากรหรืองานบุคคลไว้หลากหลาย ดังนี้

พยอม วงศ์สารศรี (2538 : 18) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่า ประกอบด้วยกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ดำเนินการสรรหา คัดเลือกและบรรจุบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้ปฏิบัติงานในองค์การ พร้อมทั้งส่งเสริมเพื่อพัฒนาและธำรงรักษาให้ผู้ปฏิบัติงานได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ พร้อมที่จะทำงานและยังรวมไปถึงการแสวงหาวิธีการที่ช่วยให้สมาชิกผู้พ้นจากงานด้วยเหตุทุพพลภาพ เกษียณอายุหรือเหตุอื่นใดที่เกี่ยวกับงานให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

บุญเลิศ ไพรินทร์ (2538 : 12) ได้กล่าวถึงขอบข่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่า เป็นกระบวนการในการกำหนดนโยบายและแผน รวมถึงกฎระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวกับการ

Prince of Songkla University Pattani Campus

วางแผนกำลังคน การกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือน เพื่อให้องค์กรได้มาซึ่งบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กรให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ รวมทั้งมีการใช้บุคคลเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดและตรงกับงาน ช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งส่วนบุคคลและองค์การ และยังรวมถึงกระบวนการทางวินัย การรักษาวินัย และการใช้ผลประโยชน์เกื้อกูล จนกระทั้งบุคคลพ้นจากงานไปในที่สุด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2538: 5) ได้อธิบายว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์จะประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยการและการควบคุมเกี่ยวกับการสรรหา การพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน การประสานประโยชน์ การธำรงรักษาและการพ้นจากงาน โดยมีจุดหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งของส่วนบุคคล องค์การและสังคมโดยส่วนรวม หลักการที่สำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ การจัดบุคลากรเข้าทำงานให้เหมาะสมกับงาน โดยมุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์หลัก คือ การใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สุนันทา เลาหนันทน์ (2542: 15-18) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การไม่ว่าจะเป็นองค์การขนาดใหญ่หรือเล็ก จะมีภารกิจ 6 ด้าน สรุปได้ ดังนี้

1. การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหาและการคัดเลือก เป็นกระบวนการทบทวนเงื่อนไขของความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในหน่วยงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติและทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานที่เพียงพอเมื่อถึงเวลาที่ต้องการ ส่วนการสรรหาเป็นกระบวนการที่มุ่งดึงดูดใจให้ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมมาะสมกับตำแหน่งงานจากแหล่งต่าง ๆ ให้มาสมัครงาน และการคัดเลือกเป็นกระบวนการที่องค์การตัดสินใจเลือกบุคคลที่มีคุณลักษณะเหมาะสมที่สุด เพื่อบรรจุในตำแหน่งที่ว่าง ความสำเร็จของกิจกรรมทั้ง 3 ประการ จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการปฏิบัติภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ช่วยให้บุคคลกลุ่มและองค์การมีประสิทธิภาพสูงขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะว่าบุคคลงานและองค์การมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้องค์การสามารถสู้กับคู่แข่งได้ กระบวนการพัฒนาจะเริ่มต้นตั้งแต่บุคคลเริ่มเข้าทำงาน และจะดำเนินต่อไปจนกระทั่งออกจากงาน

3. ค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล ระบบการจ่ายค่าตอบแทนจะเป็นการจัดหารางวัลให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเพียงพอและเป็นธรรมตามผลงานที่ได้ปฏิบัติ ค่าตอบแทนจะกำหนดในรูปของเงิน เช่น เงินเดือนหรือค่าจ้าง และยังรวมถึงสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลอื่น ๆ ซึ่งให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน อันเป็นผลประโยชน์เพิ่มเติมมิใช่เกิดเนื่องมาจากการปฏิบัติงานโดยตรง แต่

เป็นการให้เพื่อส่งเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิต สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความปลอดภัยและสุขภาพ เป็นการป้องกันอันตรายต่าง ๆ ที่มีสาเหตุเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุหรือการเจ็บป่วยก็ตาม ซึ่งอาจจะจัดเตรียมป้องกันไว้ล่วงหน้า เพื่อให้มีความปลอดภัยในชีวิต ส่วนสุขภาพหมายถึงสภาพที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ องค์กรจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมด้านการทำงานที่ปลอดภัย เพื่อให้พนักงานมีสุขภาพที่ดี มีความสุขใจ พอใจในการทำงาน ช่วยให้องค์การได้รับประโยชน์เต็มที่ในระยะยาว

5. พนักงานสัมพันธ์และแรงงานสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้สึกที่ดีต่อหน่วยงาน โดยมุ่งเน้นการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารและพนักงาน หรือระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน เพื่อเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างพนักงานและนายจ้าง

6. การวิจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ การวิจัยด้านทรัพยากรมนุษย์มีความจำเป็นสำคัญเพิ่มขึ้น เพราะผลการวิจัยมีคุณค่าในการสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และก่อให้เกิดความรู้ใหม่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ

ดังนั้น สรุปว่าขอบข่ายการดำเนินการด้านบุคลากรของสถานศึกษา จะครอบคลุมตั้งแต่การสรรหา การเลือกสรร การพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทนและผลประโยชน์ การดูแลความภัยในการทำงาน การสร้างสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร และการวิจัยด้านทรัพยากรมนุษย์

3. หลักการบริหารงานบุคลากร

เมธี ปิลันธนานนท์ (2529: 107-108) ได้กล่าวถึงหลักการการบริหารงานบุคลากรที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. ประสิทธิผลของการบริหารงานขึ้นอยู่กับทักษะของสมาชิก หรือของบุคคลในองค์กร ประสิทธิภาพของของปัจเจกบุคคลจะเพิ่มขึ้น ถ้าระบบงานให้โอกาสหรือจัดการพัฒนาความสามารถของบุคลากร

2. การพัฒนาเป็นกิจกรรมที่เริ่มต้นตั้งแต่การรับบรรจุเข้าทำงานไปจนกระทั่งปลดเกษียณ การพัฒนาเป็นความต้องการที่บุคลากรทุกคนต้องการให้มีอยู่ตลอดไป

3. ระบบงานต้องให้โอกาสแก่บุคลากรได้พัฒนาประสบการณ์อย่างกว้างขวางในหลาย ๆ โปรแกรม เพื่อสมาชิกทุกคนในระบบงาน

Prince of Songkla University Pattani Campus

4. โปรแกรมต่าง ๆ ในการพัฒนาบุคลากร จัดทำขึ้นเพื่อให้โอกาสแก่ปัจเจกบุคคลได้พัฒนาตนเอง

5. ความมุ่งประสงค์เบื้องต้นของโปรแกรมพัฒนาเพื่อให้ระบบโรงเรียนบรรลุเป้าประวงค์ โดยที่มุ่งการเรียนรู้ของบุคลากร ในอันที่จะปรับปรุงประสิทธิผลของตน เพื่องานที่ได้รับมอบหมาย

6. การพัฒนาเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถและตั้งใจที่จะเสียสละให้กับเป้าประสงของระบบโรงเรียน อันจะเป็นการจูงใจให้บุคคล ให้ทราบว่าการพัฒนาเป็นทางที่ก่อให้เกิดความพอใจที่ต้องการ

7. โปรแกรมการพัฒนามุ่งที่จะให้ได้รับความต้องการในการพัฒนาของระบบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นหน่วย กลุ่ม หรือปัจเจกบุคคล ดังนั้นการวางแผนการพัฒนาจะต้องเกี่ยวกับการทบทวนบทบาทขององค์กร บทบาทของแต่ละหน่วยงาน และบทบาทของแต่ละคนในแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งวิธีการที่จะให้หน่วยงานแต่ละหน่วยก้าวหน้ากว่าที่เป็นอยู่

8. ระบบโรงเรียนในอนาคตต้องมีการกระจายอำนาจมากขึ้น โดยมุ่งที่จะสร้างให้ปัจเจกบุคคลมีประสิทธิผลในงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ และอุทิศตนให้กับเป้าประสงค์ของหน่วยงาน

9. ระบบโรงเรียนมีความต้องการที่จะจัดให้มีการวางแผนกำลังเพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่และบุคลากรที่สรรหาใหม่

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2543: 174-176) ได้เสนอหลักการบริหารงานบุคลากรไว้ สรุปได้ดังนี้

1. หลักในการสร้างความเชื่อถือศรัทธาของผู้เข้ารับการพัฒนา ในการจัดการโครงการพัฒนาบุคลากรใด ๆ ก็ตาม ควสามสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับตัวบุคลากรที่จะเข้ารับการพัฒนาว่า มีความเชื่อถือ ศรัทธาต่อการพัฒนาบุคลากรหรือไม่ ถ้าหากบุคลากรใดไม่มีความเชื่อถือศรัทธาแล้ว ย่อมปฏิเสธที่จะรับความรู้ ความคิดใหม่ ๆ และจะเป็นมูลเหตุทำให้การพัฒนาบุคลากรล้มเหลวได้โดยง่าย

2. หลักการรักษาระดับความสนใจของผู้เข้ารับการพัฒนาให้อยู่ในระดับสูงอยู่เสมอ โดยทั่วไปแล้วในระยะเริ่มแรกที่มีการพัฒนาบุคลากร ผู้เข้ารับการพัฒนาส่วนใหญ่ความกระตือรือร้น สนใจใคร่เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับจากการพัฒนา แต่หลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาแล้ว ระดับความสนใจจะจะเริ่มลดลงตามลำดับ ดังนั้นเพื่อที่จะป้องกันมิให้เกิดสภาพ เช่นนี้ขึ้น จึงต้องเร่งเร้าความสนใจของผู้พัฒนาให้อยู่ในระดับสูงอยู่เสมอ

Prince of Songkla University Pattani Campus

3. หลักการเสริมสร้างภาวะสมอง โครงการพัฒนาบุคลากรที่จะถือว่าประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องเป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็น พูดคุย หรือมีส่วนร่วมในการพัฒนา

4. หลักการเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีในประเด็นหัวข้อต่าง ๆ ที่จะพัฒนา ก่อนที่จะมีการพัฒนาในประเด็นหัวข้อหนึ่งหัวข้อใดก็ตาม ควรจะทำความเข้าใจเป็นเบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นหัวข้อนั้น ๆ แก่ผู้เข้ารับการพัฒนาทุกคนเสียก่อนเป็นอันดับแรก

5. หลักการสร้างความเข้าใจในประเด็นของเรื่องที่จะพัฒนา โครงการพัฒนาบุคลากรที่ประสบความล้มเหลว ส่วนใหญ่เนื่องมาจากการที่ผู้เข่ารับการพัฒนาส่วนมากไม่เข้าใจในประเด็นของเรื่องที่จะทำการพัฒนา

6. หลักการเน้นหรือย้ำ หลักการกล่าวหรือเน้นย้ำในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเท่ากับเป็นการช่วยชี้นำให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเข้าใจว่า ประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่สำคัญควรแก่การให้ความสนใจเป็นพิเศษ

พนัส หันนาคินทร์ (2546: 133-134) ได้ให้หลักการในบริหารงานบุคคล สรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ประสิทิภาพของผู้ปฏิบัติงานย่อมจะเพิ่มขึ้นจากการที่ระบบโรงเรียนให้โอกาสแก่เขาที่จะพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ในตัวของเขาแต่ละคน

2. การพัฒนาของคนนั้นเป็นกิจกรรมตั้งแต่เกิดจนถึงตาย การพัฒนาบุคลากรเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำตั้งแตแรกเข้าทำงานจนถึงเวลาที่จะต้องออกจากงานไปตามวาระ

3. ระบบโรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องเสริมสร้างประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ทั้งเพื่อเตรียมคนไปรับหน้าที่ใหม่และปรับปรุงงานที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นทั้งรูปแบบคณะ และรายบุคคล และบทบาทนี้จะเต้องเพิ่มขึ้นอยู่เสมอ

4. จุดประสงค์ประการแรกในการพัฒนาบุคลากรนั้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพของระบบโรงเรียนให้สูงขึ้น และในกรณีเช่นนี้ก็จำเป็นต้องทำการปรับปรุง ให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานให้สอดคล้องกันและด้วยคุณภาพที่ได้ระดับเดียวกัน

5. ระบบโรงเรียนควรจะถือว่าการพัฒนาตัวบุคคลนั้นเป็นการลงทุนรูปแบบหนึ่งที่จะทำให้ได้ผลในระยะยาว นอกจากจะเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานแล้วยังเป็นการที่จะดึงดูดคนให้ปราถนาที่จะทำงานอยู่กับระบบโรงเรียนนั้น ๆ มากขึ้น อันเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นแน่นหนาให้แก่ระบบโรงเรียนนั้นโดยตรง

Prince of Songkla University Pattani Campus

สรุปว่า หลักการบริหารงานบุคคลเป็นหลักการในการส่งเสริม พัฒนาสมาชิกขององค์กรนั้น ๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้า และสามารถใช้ความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาระบบการทำงานขององค์กรให้เกิดประสิทิภาพสูงสุด

4 . วิธีการบริหารงานบุคลากร

ธงชัย สันติวงษ์ (2546: 36) กล่าวว่า เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาสามารถทำงานให้แก่หน่วยงานนั้น ๆ ได้อย่างเฉพาะเจาะจง การให้การศึกษาระหว่างปฏิบัติงานจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำโดยไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ ขอบเขตและวิธีการบริหารงานบุคคลจึงมีดังนี้

1. การศึกษางานไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงาน อาศัยความรู้พื้นฐาน การปรึกษาหารือ สังเกตการณ์ทำงานของเพื่อนร่วมงานก็จะรู้งานไปเอง

2. วิธีการปฐมนิเทศ ก่อนที่จะมีการปฏิบัติงานจริงควรจัดให้มีการอบรมอย่างเป็นทางการเสียก่อน อธิบายนโยบายของหน่วยงาน วัตถุประสงค์ วิธีการปฏิบัติงานอย่างกว้าง ๆ ของแต่ละแผนกให้ทราบ

3. ให้ทำงานในฐานะผู้ช่วยเหลือหรือลูกมือไปพลาง ๆ ก่อน วิธีการนี้ใช้กันมากในวงการช่างเทคนิค วงการอาชีพชั้นสูง

4. ฝึกงานต่อจากการศึกษาภาคทฤษฎี เป็นการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานกับสถาบันวิชาชีพเฉพาะ

5. ฝึกระยะสั้น เพื่อหน่วยงานไม่ขาดแคลนคนงานกะทันหันก่อนบรรจุ

6. ให้ศึกษาในสถานศึกษาบางแห่งนอกเวลาหรือใช้เวลาบางส่วนของการทำงานไปรับการศึกษาในวิชาที่หน่วยงานนั้นต้องการ

7. ศึกษาต่อเพิ่มเติมหรือไปศึกษาใหม่ เป็นการเพิ่มความรู้ เพิ่มวุฒิให้สูงขึ้น

สุธีระ ทานตวนิช (2545: 54-55) ได้เสนอวีการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ปฐมนิเทศ
2. การสอนงาน
3. มอบอำนาจในการปฏิบัติงานเพื่อให้มีความรับผิดชอบ
4. สับเปลี่ยนโยกย้ายหน้าที่
5. หาพี่เลี้ยงให้
6. ให้ทำหน้าที่ผู้ช่วย

Prince of Songkla University Pattani Campus

7. ให้รักษาการแทน

8. พาไปสังเกตการณ์ด้วยในบางโอกาส

9. ส่งไปศึกษาดูงาน

10. จัดประชุมสัมมนาหรือศึกษาดูงาน

11. มีการประชุมเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานให้มากขึ้น

12. ส่งเสริมให้มีบทบาททางวิชาการ

13. ส่งเข้าประชุมในเรื่องที่เกี่ยวกับงาน

14. จัดหาเอกสารทางวิชาการทีเกี่ยวกับงานให้ใช้อย่างเพียงพอ

15. จัดให้มีคูมือปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ

16. สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจัง

พนัส หันนาคินทร์ (2539: 120-126) ได้ให้ข้อเสนอวิธีการบริหารงานบุคคลไว้สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมที่ครูประจำการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพตามลำพัง เช่น

1.2 การอ่านหรือแสวงหาความรู้ด้วยงิธีการอื่น

1.3 การค้นคว้าและทดลองด้านวิชาชีพ หรือความรู้ด้านวิชาการแบบง่ายที่สุด คือ การศึกษาจากตำราต่าง ๆ แล้วรวบรวมเป็นบทความขึ้นใหม่ การเขียนตำรา หรือคำสอนให้นักเรียนใช้

1.4 การเข้าร่วมอบรมหรือประชุมทางวิชาการ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหมู่ผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน ทำให้ผู้ร่วมประชุมมีทัศนะและความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น

1.5 การสังเกตการณ์สอนของครูในโรงเรียนอื่น ย่อมจะไม่ทำให้หลงผิดคิดว่าสิ่งที่ตนกระทำอยู่นั้นดีที่สุดแล้ว

1.6 การศึกษาต่อหลังจากที่ได้ทำงานพอสมควรแล้ว การศึกษาต่อหลังจากที่ได้ทำงานแล้วจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ได้ประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้วเป็นรากฐานที่จะเข้าใจปัญหาต่อไป

1.7 การติดตามความเจริญก้าวหน้าของตนเอง ทุกคนควรจะได้รับการประเมินผลความเจริญของตนเอง วิธีที่จะดูความเจริญก้าวหน้าของตนเองนั้นมีหลายประการ เช่น การสนทนากับผู้อื่น เราจะได้ทราบว่าการทำงานของเราเป็นอย่างไร มีประสิทธิภาพดีหรือไม่

2. กิจกรรมที่ครูประจำการได้รับการพัฒนาเป็นหมู่คณะร่วมกับกิกรรมอื่น ๆ เช่น

2.1 การประชุมคณะครูในโรงเรียนเพื่อปฐมนิเทศ เพื่อสร้างความเจริญทางวิชาการ และเพื่อการบริหารงานอื่น

Prince of Songkla University Pattani Campus

2.2 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมปรึกษาหารือ เพื่อแก้ปัญหาทางภาคปฏิบัติระหว่างผู้มีประสบการณ์ในงานนั้นมาแล้ว และมีความสนใจที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน

2.3 การปรึกษางานก่อนเปิดภาคเรียนในปีการศึกษาใหม่

2.4 การจัดครูในรูปแบบกรรมการต่าง ๆ เช่น กรรมการจัดทำประมวลการสอน กรรมการดูแลความปลอดภัย เป็นต้น

2.5 การแจกข่าวสารของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนมีจำนวนครูมากขึ้น สมควรมีการจัดทำข่าวสารความเคลื่อนไหวด้านวิชาการ และด้านอื่น ๆ

สรุปว่า วิธีการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษานั้นมีหลายวิธีการ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเลือกใช้วิธีการทีหลากหลาย และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน

การบริหารการเงินและบัญชี

1. ความหมายของการบริหารการเงินและบัญชี

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการการบริหารการเงินและบัญชีของสถานศึกษาที่สำคัญ ๆ ดังนี้

เอกชัย กี่สุขุมพันธ์ (2527: 179) กล่าวว่า การบริหารงานการเงิน หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่าย การวางแผนเกี่ยวกับการเงิน การจ่าย และการควบคุมเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามระเบียบหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

หวน พินธุพันธ์ (2523: 63) กล่าวว่า งานการเงินเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษา การนำส่งเงิน และการควบคุมเงินของโรงเรียน

มานพ พราหมโชติ และเทศ แกล้วกสิกรรม (2543: 17) กล่าวว่า การบริหารงานการเงินโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้การรับ การจ่าย การเก็บรักษาและการจัดทำเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงินของโรงเรียนให้ดำเนินการไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อยตามระเบียบและแนวปฏิบัติของทางราชการอย่างครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน

สรุปว่า การบริหารการเงินและบัญชี หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับรับ การจ่าย และการควบคุมเกี่ยวกับการใช้จ่ายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ

Prince of Songkla University Pattani Campus

2. ขอบข่ายการบริหารการเงินและบัญชี

กิติมา ปรีดีดิลก (2532: 71) กล่าวว่าขอบข่ายเกี่ยวกับงานการเงินและบัญชีของโรงเรียนที่ผู้บริหารควรจะทราบ มีดังนี้

1. การจ่ายเงินเดือน ผู้บริหารจะต้องจัดการเกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลังครูและบุคลากรอื่น ๆ ของโรงเรียนและจะต้องวางแผนเกี่ยวกับอัตราเงินเดือน ของบุคลากรในโรงเรียนให้เหมาะสมกับมาตรฐานการครองชีพ และฐานะการเงินของโรงเรียน

2. การใช้จ่ายด้านอื่นของโรงเรียน ได้แก่ การจัดการเกี่ยวกับการใช้จ่ายทางการบริการ อาหารกลางวัน การจัดการเกี่ยวกับการบริการห้องสมุดและการจัดการเกี่ยวกับยานพาหนะ

3. การตรวจสอบบัญชีจ่ายเงินภายนอก ได้แก่ การตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการวางระเบียบ เกณฑ์การจ่ายเงิน ตลอดจนกำหนดระบบการตรวจสอบเป็นต้น

4. การรายงานการเงิน ในการบริหารโรงเรียนนั้น ย่อมมีหน่วยงานเหนือขึ้นไปตามลำดับ ในประเทศไทยมีหน่วยงานควบคุมอยู่หลายหน่วย เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการคลัง สำนักงบประมาณและคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

5. การจัดระบบบัญชีการเงินโรงเรียน เพื่อสะดวกในการควบคุมและตรวจสอบการบริหารการเงินโรงเรียน จึงจำเป็นต้องมีระบบบัญชีและทรัพย์สินของโรงเรียน เพื่อป้องกันการรั่วไหล และการใช้เงินไม่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาอย่างเต็มที่ ซึ่งหัวหน้าสถานศึกษาจะต้องกำหนดระบบบัญชี แบบฟอร์มการบัญชี กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบัญชีให้ มีลักษณะง่ายต่อการตรวจสอบและสอดคล้องกับแบบฟอร์มและหน่วยงานขึ้นไปที่กำหนดไว้

6. การนิเทศบัญชีในโรงเรียน เนื่องจากการจัดการเงินของโรงเรียนนั้น หัวหน้าสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องกระทำด้วยตนเอง แต่หัวหน้าสถานศึกษา จะต้องกำหนดให้หน่วยงานหรือบุคคลหนึ่งเป็นผู้จัดการ หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดนโยบายและพยายามควบคุมให้การจัดการเกี่ยวกับการเงินของโรงเรียนถูกต้อง สอดคล้องกับหลักการและระเบียบการโดยทั่วไป หัวหน้าสถานศึกษาจึงมีหน้าที่นิเทศระบบบัญชี โดยการตรวจสอบให้คำแนะนำแก่ผู้ปฏิบัติการ

7. การจัดทำบัญชีทรัพย์สิน และทรัพย์สมบัติของโรงเรียนเป็นแนวเดียวกัน

ปัญญา น้ำเพชร (2524: 6-11) กล่าวว่า งานการเงินของโรงเรียนมีขอบข่ายสำคัญอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. การรับเงิน เบิกจ่ายเงิน

2. งานการบัญชี

3. งานพัสดุ

Prince of Songkla University Pattani Campus

4. การตรวจสอบ

ชารี มณีศรี (2527: 63) กล่าวว่า การบริหารการเงินควรมีขอบข่ายดังนี้

1. การวางแผนการเงินของโรงเรียน มีการคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการใช้จ่ายและดำเนินงานของสถานศึกษา

2. การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยส่วนรวม

3. การควบคุมการดำเนินงานทางด้านการเงิน เพื่อให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

4. การจัดการเกี่ยวกับรายรับ รายจ่ายของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล (2556: ออนไลน์) กล่าวถึงแนวทางการปฏิบัติงานบริหารการเงินและบัญชี ดังต่อไปนี้

1. การบริหารการเงิน คือ การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่งเงิน การโอนเงิน การกันเงินไว้เบิกเหลื่อมปี ให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

2. การบริหารบัญชี มีการดำเนินการคือ

2.1. ตั้งยอดบัญชีระหว่างปีงบประมาณทั้งการตั้งยอดภายหลังการปิดบัญชีงบประมาณปีก่อน และการตั้งยอดก่อนปิดบัญชีปีงบประมาณปีก่อน

2.2 จัดทำกระดาษ ทำการโดยปรับปรุงบัญชีเงินงบประมาณโอนปิดบัญชีเงินนอกงบประมาณเข้าบัญชีทุน และบัญชีเงินรับฝากและเงินประกัน ตั้งยอดบัญชีสินทรัพย์ที่เป็นบัญชีวัสดุหรือ (บัญชีสินค้าคงเหลือ) และบัญชีสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน พร้อมทั้งจัดทำใบสำคัญการลงบัญชีทั่วไป โดยใช้จำนวนเงินตามรายการหลังการปรับปรุง

2.3 บันทึกเปิดบัญชีคงค้าง (พึงรับพึงจ่าย: Accrual Basis) โดยบันทึกรายการด้านเดบิตในบัญชีแยกประเภท (สินทรัพย์และค่าใช้จ่าย) และบันทึกรายการด้านเครดิตในบัญชีแยกประเภท (หนี้สิน ทุน รายได้)

2.4 บันทึกบัญชีประจำวัน ให้ครอบคลุมการรับเงินงบประมาณ การรับรายได้จากการขายสินค้าหรือการให้บริการ การรับเงินรายได้ การจ่ายเงินงบประมาณ การจ่ายเงินงบประมาณให้ยืม การจ่ายเงินนอกงบประมาณให้ยืม การซื้อวัสดุหรือสินค้าคงเหลือ เงินทดลองจ่าย เงินมัดจำและค่าปรับ รายได้จากเงินกู้ของรัฐ สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน การรับเงินบริจาค การรับเงินรายได้แผ่นดิน การถอนเงินรายได้แผ่นดิน การเบิกเงินงบประมาณแทนกัน การจ่ายเงินให้หน่วยงานที่ปฏิบัติตามระบบควบคุมการเงิน การรับเงินความรับผิดทางละเมิด

Prince of Songkla University Pattani Campus

2.5 สรุปรายการบันทึกบัญชีทุกวันทำการสรุปรายการรับหรือจ่ายเงินผ่านไปบัญชีแยกประเภทเงินสด เงินฝากธนาคาร และเงินฝากคลัง สำหรับรายการอื่นและรายการในสมุดรายวันทั่วไปให้ผ่านรายการเข้าบัญชีแยกประเภท ณ วันทำการสุดท้ายของเดือน

2.6 ปรับปรุงบัญชีเมื่อสิ้นปีงบประมาณ โดยปรับรายการบัญชีรายได้จากงบประมาณค้างรับค่าใช้จ่ายค้างจ่ายหรือรับที่ได้รับล่วงหน้า ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า หรือรายได้ค้างรับวัสดุหรือสินค้าที่ใช้ไประหว่างงวดบัญชี ค่าเสื่อมราคาหรือค่าตัดจำหน่าย ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ

2.7 ปิดบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายเพื่อบันทึกบัญชีรายได้สูงกว่า (ต่ำกว่า) ค่าใช้จ่ายในงวดบัญชี และปิดรายการรายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายงวดบัญชี เข้าบัญชีรายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสมแล้วให้โอนบัญชีรายได้แผ่นดินนำส่งคลังเข้าบัญชีรายได้แผ่นดินหากมียอดคงเหลือให้โอนเข้าบัญชีรายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง

2.8 ตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินสดและเงินฝากธนาคารตามรายงานคงเหลือประจำวัน และงบพิสูจน์ยอดฝากธนาคาร ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีแยกประเภททั่วไปและการตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีย่อยและทะเบียน

9) แก้ไขข้อผิดพลาดจากการบันทึกรายการผิดบัญชี จากการเขียนข้อความผิดหรือตัวเลขผิด จากการบันทึกตัวเลขผิดช่องบัญชีย่อยแต่ยอดรวมถูก โดยการขีดฆ่าข้อความหรือตัวเลขผิดลงลายชื่อย่อกำกับพร้อมวันเดือนปีแล้วเขียนข้อความหรือตัวเลขที่ถูกต้อง

สรุปว่า การดำเนินการด้านการเงินและบัญชีจะประกอบด้วย การจัดทำงบประมาณ การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษา การนำส่งเงิน การเบิกเงิน ระบบบัญชีโรงเรียน การควบคุม การตรวจสอบภายใน และการรายงานการเงิน เป็นต้น

3. หลักการบริหารงานการเงินและบัญชี

การบริหารการเงินและบัญชีย่อมต้องอาศัยหลักการมากมายเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงาน หลักการบริหารการเงินและบัญชีในสถานศึกษามีผู้เสนอแนะไว้มากมาย สรุปได้ดังนี้

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2529: 128-129) เสนอหลักการบริหารการเงินไว้ ดังนี้

1. หลักความถูกต้อง (Accuracy Principle) การบริหารตามหลักนี้ ผู้บริหารพึงกระทำตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่กำหนด ทั้งนี้ เพื่อการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน

2. หลักความถูกใจ (Satisfaction Principle) ตามหลักนี้ การบริหารงานการเงินจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของงานว่าเป็นบริการซึ่งผู้เกี่ยวข้องกับการทำงานนี้จะต้องมีคุณสมบัติที่ดีสองประการ คือ บริการด้วยท่าทางดี บริการด้วยวาจาดี ซึ่งทั้งสองประการนี้จะนำไปสู่ความถูกใจของผู้มารับบริการ

3. หลักความประหยัด (Economy Principle) การบริหารการเงินตามหลักนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องควบคุม ดูแล และจูงใจให้มีการใช้ทรัพยากรการบริหารที่เป็นเงินและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการเรียนการสอนอย่างประหยัดในขณะที่ทรัพยากรดังกล่าวมจำกัด

4. หลักประโยชน์ (Utility Principle) ตามหลักนี้ การบริหารงานการเงินต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรที่เป็นเงินและวัสดุอุปกรณ์ การตัดสินใจจ่ายทรัพยากรดังกล่าว จำเป็นต้องคำนึงถึงข้อมูลทีช่วยให้พิจารณาได้ว่าอะไรจำเป็นต้องจัดหามาก่อนและหลังตามลำดับ

5. หลักเปิดเผยและไว้ใจได้ (Trust Principle) ตามหลักการนี้การบริหารงานการเงินจำเป็นต้องกระทำหลักฐานทางการเงิน และการบัญชี รวมทั้งบันทึกทุกอย่างไว้อย่างมีระเบียบ ถูกต้องตามแบบแผน และตามกฎหมาย ให้เป็นปัจจุบันพร้อมที่จะพิสูจน์ได้ ตรวจสอบได้ ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา

เทศ แกล้วกสิกรรม (2539: 78-79) ได้ให้หลักการบริหารการเงินโรงเรียนที่ผู้บริหารทุกระดับต้องคำนึงถึง ดังนี้

1. หลักสารัตถประโยชน์ (Utility Principle) ในการริหารการเงินจะต้องคำนึงถึงการใช้เงินให้เกิดประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. พยายามหาเงินเพื่อใช้จ่ายให้เพียงพอต่อความต้องการทางการเงินซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารการเงินที่มั่นคง

3. หลักเอกภาพ (Unity Principle) ในการบริหารงานคลังทั่วไปควรแยกรายการต่าง ๆ ออกจากกัน และรวมไว้ให้เป็นหมวดหมู่เดียวกันให้เป็นเอกภาพ เช่น แยกเป็นหมวดรายจ่าย หมวดรายรับ หมวดหนี้สิน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดเอกภาพทางการเงิน และมีลักษณะสอดคล้องกับการบริหารการคลังของรัฐ

4. หลักแห่งความสมดุลย์ (Balance Principle) การใช้จ่ายเงินต้องให้เหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจโดยรวม

5. หลักความเป็นธรรม (Equity Principle) การพิจาณาจัดสรรเงิน ควรพิจารณาตามความจำเป็นและเหมาะสม

Prince of Songkla University Pattani Campus

6. หลักแห่งความชัดเจน แจ่มแจ้ง (Clarity Principle) การจัดการเกี่ยวกับการเงินจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจทุกอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

7. หลักจารีตประเพณีนิยม (Conservative Principle) การปฏิบัติเกี่ยวกับการเงินควรจะประพฤติปฏิบัติในทำนองเดียวกัน สืบทอดกันมาจากอดีตและปัจจุบันเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงโดยไม่จำเป็นอาจก่อให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติ แต่ไม่ได้หมายความว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะ ระเบียบข้อบังคับอาจจะต้องได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้ทันสมัยและทันเหตุการณ์

8. หลักสมานฉันท์ (Humanitarian Principle) การบริหารงานคลังต้องคำนึงถึงการขจัดความขัดแย้งระหว่างบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และพยายามก่อให้เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

9. หลักความถูกต้องกับความเป็นจริง (Accuracy Principle) การบริหารการเงินควรมีลักษณะเปิดเผย สามารถพิสูจน์บริสุทธิ์ได้ทุกเวลาและทุกรายการ

10. หลักการกำหนดเวลา (Annularity Principle) การบริหารงานคลังจำเป็นต้องกำหนดเวลาไว้ให้แน่นอน เพื่อความสะดวกในการติดตามและประเมินผล

11. หลักผลประโยชน์ตอบแทน (Benefit Principle) ในการบริหารการเงินต้องคำนึงถึงผลตอบแทนที่ได้รับจากการใช้จ่ายนั้น ว่าคุ้มทุนหรือไม่

12. หลักคาดการณ์ล่วงหน้า (Foresight Principle) ผู้บริหารต้องรู้จักคาดการณ์ล่วงหน้าได้ถูกต้องเพื่อความรอบคอบในการปฏิบัติงาน

13. หลักความมีลักษณะเฉพาะอย่าง (Specification Principle) การปฏิบัติงานในหน่วยงานการเงิน ควรแบ่งงานรับผิดชอบระหว่างบุคลากรในหน่วยงานให้แน่นอนและเฉพาะบุคคลไม่ก้าวก่ายหน้าที่ซึ่งกันและกัน

15. หลักแห่งความเปิดเผย (Publicity Principle) มีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้ทราบเช่นรายงานทุกเดือน หรือรายงานทุกปีงบประมาณ

16.หลักผลิตผล (Productivity Principle) ต้องคำนึงถึงผลผลิตที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

17.หลักประหยัด (Economy Principle) การใช้เงินควรเป็นไปโดยประหยัดควรพิจารณาถึงความเป็นไปด้ายและมีประโยชน์มากที่สุด

18.หลักเศรษฐศาสตร์ (Economics Principle) การบริหารการเงินควรยึดหลักเศรษฐศาสตร์ ที่คำนึงถึงสิ่งที่นำเข้าไป (Input) ได้แก่เงิน แรงงาน และอื่น ๆ กับผลที่ออกมา (Output) ได้แก่คุณภาพของการศึกษาว่ามีลักษณะคุ้มกันหรือไม่

Prince of Songkla University Pattani Campus

Hunt & Pierce (อ้างถึงในกิตติมา ปรีดีดิลก. 2522: 71-72) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารการเงินไว้ดังนี้

1. การวางแผนการเงิน ควรวางแผนไว้เป็นระยะยาวที่สุดและแบ่งกระบวนการปฏิบัติการเป็นช่วง ๆ ไป ทั้งนี้ต้องคอยตรวจสอบและปรับปรุงให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการศึกษา

2. ควรมีการสนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสร่วมมือกันในการกำหนดแผนงานการศึกษา เพื่อให้การใช้เงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. งบประมาณควรจะพิจารณาตามแผนงานการศึกษาในระยะ 3 ปี หรือ 5 ปี ไม่ควรกำหนดเพียงแต่พิจารณเพื่อการใช้จ่ายโดยปราศจากการวางแผน

4. โรงเรียนควรมีอิสระในการตัดสินใจและไม่ให้มีข้อผูกมัดใดมาเกี่ยวข้องกับการบริหารการเงินของโรงเรียน

5. การบริหารการเงินจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาด้วย

6. การบริหารการเงินควรเป็นไปเพื่อการพัฒนาทางการศึกษามากกว่าที่จะมุ่งแข่งขันซึ่งกันและกัน

ดังนั้น สรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการเงินและบัญชี ระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน นอกจากนี้การบริหารการเงินและบัญชีควรครอบคลุมตั้งแต่การวางแผน การอำนวยการควบคุม และการประเมินผล

4. แนวทางการบริหารงานการเงินและบัญชี

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงแนวทางการบริหาร และดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีในสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

เทศ แกล้วกสิกรรม (2539: 72-73) กล่าวว่า การแบ่งงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเงินมีดังนี้

1. เกี่ยวกับสายการบังคับบัญชา ในการบริหารงานโรงเรียนนั้น ส่วนมากจะมอบหมายให้หัวหน้ากองคลัง หรือหัวหน้าแผนกการเงินเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด อย่างไรก็ตามการจัดโครงสร้างเกี่ยวกับการเงิน อาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละสถาบันและขนาดหน่วยงาน อาจแบ่งเป็นแผนกการเงิน แผนกจ่ายเงินและแผนกตรวจสอบภายใน แล้วแต่เทคนิคการบริหารของผู้บริหาร

Prince of Songkla University Pattani Campus

2. อำนาจหน้าที่ ในการบริหารการเงิน การกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ การมอบหมายงานให้บุคคลหรือหน่วยงานไปดำเนินการนั้น ผู้บริหารต้องให้อำนาจและความรับผิดชอบแก่บุคคลนั้น ๆ เพื่อให้ผู้นั้นปฏิบัติงานได้สะดวก สบายและมีความคล่องตัวสูง

สมัย รื่นสุข (2525: 2-3) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารงานการเงินและบัญชีตลอดจนการแบ่งงานเพื่อการปฏิบัติหน้าที่การเงินและบัญชีของโรงเรียน ดังนี้

1. การวางแผนการเงินของโรงเรียน โดยการวางแผนการเงินไว้ล่วงหน้า เกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายตามโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2. การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของโรงเรียน เช่น ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง วัสดุและครุภัณฑ์ต้องใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

3. การควบคุมการดำเนินการด้านการเงิน การบัญชี การพัสดุให้ถูกต้อง และตรวจสอบเงิน ทรัพย์สินของโรงเรียน ตลอดจนการป้องกันการทุจริตและสิ่งของเสียหายของโรงเรียน

4. การจัดการเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับให้ถูกต้อง เรียบร้อย รวดเร็ว สะดวกรัดกุมอยู่เสมอ

กิติมา ปรีดิลก (2532: 144) กล่าวว่า ผู้บริหาร โรงเรียนต้องรับผิดชอบต่อกิจกรรมทุกอย่างที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ยิ่งการบริหารการเงินด้วยแล้ว ความผิดพลาดต่าง ๆ จะต้องขึ้นกับหัวหน้าสถานศึกษาอย่างแน่นอน ดังนั้นการมอบหมายอำนาจจะต้องพิจารณาอย่างเหมาะสมและมอบหมายในสิ่งที่ไม่ใช่นโยบายหรือการตัดสินใจที่สำคัญ โดยทั่วไปแล้วหัวหน้าแผนกการเงินย่อมมีอำนาจในการบริหารงานในเรื่องการเงินให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย ภายใต้ระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ ส่วนอำนาจตัดสินใจใช้จ่ายเงินขึ้นอยู่กับผู้บริหารตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า การบริหารงานการเงินและบัญชีจะต้องมีการแบ่งงานที่ชัดเจน มีการวางแผนการใช้จาย และมีการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ และต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และตรงไปตรงมา

Prince of Songkla University Pattani Campus

แนวคิดด้านการบริหารงานทั่วไป

1. ความหมายของการบริหารงานทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 64) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่น ๆ ให้บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ

สุฤทธิ์ บุนนาค (2547: 12) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้อำนาจที่มีอยู่จัดการและดำเนินงานของสถาบันนั้นให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Planning)
2. ขั้นปฏิบัติตามแผน (Executing)
3. ประเมินผล (Evaluating)

สมาน อัศวภูมิ (2549: 318) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา และหน่วยงานให้เกิดความคล่องตัว สามารถดำเนินกิจกรรมไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปว่า การบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารองค์กร การส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาให้บุคลากร และสถานศึกษาสามารถให้บริการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ขอบข่ายการบริหารงานทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 6-7) ได้กำหนดขอบข่ายงานด้านการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษา ดังนี้

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

Prince of Songkla University Pattani Campus

6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

7. การส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป

8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

10. การรับนักเรียน

11. การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

13. งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน

14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น

17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

18. งานบริการสาธารณะ

19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

สมาน อัศวภูมิ (2549: 319) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาจะครอบคลุมงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. งานสารบรรณ

2. งานเอกสาร

3. งานการเงินและพัสดุ

4. งานกิจการนักเรียน

5. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

6. งานโครงการและกิจกรรมพิเศษ

7. งานความสัมพันธ์ชุมชน

เห็นได้ว่า งานด้านการบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารงานของสถานศึกษา ให้บริการและสนับสนุนการบริหารและการดำเนินการงานด้านอื่น ๆ ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา โดยมีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกรูปแบบ

Prince of Songkla University Pattani Campus

3. แนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารงานทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 64-73) ได้เสนอแนวทางการบริหารงานด้านการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินงานธุการ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวิเคราะห์สภาพงานธุรการของสถานศึกษาและระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง วางแผนออกแบบงานุรการ ลดขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โดยอาจนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานให้เหมาะสม จัดบุคลากรรับผิดชอบและพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้ จัดหาวัสดุอุปกรณ์และระบบปฏิบัติการให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านุรการได้ตามระบบที่กำหนดไว้ ดำเนินการงานด้านธุรการตามระบบที่กำหนดไว้โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงงานธุรการให้มีประสิทธิภาพ

2. งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการ รวบรวม ประมวล สังเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการประชุมคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินงานด้านธุรการในการประชุม จัดทำรายงานการประชุมและแจ้งมติที่ประชุมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ พร้อมทั้งประสานการดำเนินการตามมติที่ประชุมในเรื่องการขออนุมัติ อนุญาต สั่งการ เร่งรัด สั่งการ การดำเนินการและรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ

3. การพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการสำรวจข้อมูลเครือข่ายสารสนเทศ จัดทำทะเบียนเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ จัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับฐานข้อมูลของเขตพื้นที่การศึกษา พัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติภารกิจ นำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการและการประชาสัมพันธ์

4. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา จัดให้มีระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา พัฒนาบุคลากรให้มีความรูความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน งานการศึกษาของสถานศึกษา เผยแพร่ข้อมูลเครือข่ายการศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ กำหนดแผนงานโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายการศึกษา

Prince of Songkla University Pattani Campus

5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การจัดระบบการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง ภารกิจ การดำเนินการ ปริมาณ คุณภาพและสภาพของสถานศึกษา มีการวางแผนออกแบบการจัดระบบโครงสร้างการแบ่งส่นราชการภายใน ระบบการทำงานและบริหารของสถานศึกษา

6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ดำเนินการ วางแผน กำหนดนโยบายและแนวทางการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ระดมจัดหาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้งานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรนำนวัตกรรมและเทคโลยีด้านการศึกษามาใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

7. ส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการสำรวจปัญหา ความต้องการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป จัดระบบส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก ในการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป มีการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานทุกด้าน

8. การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดแนวทางวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา จัดให้มีการบำรุง ดูแลและพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ในห้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์ มีการติดตาม ตรวจสอบ การใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้

9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีการประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูลจำนวนนักเรียนที่เข้ารับบริการการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษา จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศจากการสำมะโนผู้เรียนเพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. การรับนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประสานการดำเนินการแบ่งเขตพื้นที่บริการการศึกษาและเสนอให้เขตพื้นที่การศึกษาเห็นชอบ เพื่อกำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าเรียน

Prince of Songkla University Pattani Campus

11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการให้สำรวจความต้องการในการเข้ารับบริการการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยกำหนดแนวทางเละความเชื่อมโยงในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ร่วมมือละส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ตลอดจนติดตามประเมินผลการส่งเสริมและการประสานงานการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

12. การส่งเสริมกิจการนักเรียน มีการวางแผนำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา โดยการสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนเละส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัดเละความสนใจของนักเรียน จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

13. การประชาสัมพันธ์ ศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงานของสถานศึกษา รวมทั้งความต้องการในการรับข่าวสาร ข้อมูลทางการศึกษาของชุมชน จัดให้มีการวางแผนการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์กรสถาบันและสื่อมวลชนในท้องถิ่น จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ผลงานของสถานศึกษาตลอดจนติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ทราบผลที่ได้รับและนำไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสม

14. การส่งเสริมสนับสนุนเละประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรและหน่วยงานอื่น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการกำหนดแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร และหน่วยงานอื่น ให้คำปรึกษา แนะนำส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษากับบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดก่รศึกษาอย่างต่อเนื่อง

15. จัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน ผู้บริหารต้องวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปญหาตามโครงสร้างและภารกิจของสถานศึกษา วิเคราะห์ความเสี่ยงของการดำเนินงาน กำหนดปัจจัยเสี่ยง เละจัดลำดับความเสี่ยง ให้มีการกำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงนการดำเนินงานของสถานศึกษา และวางแผนการจัดระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา รวมทั้งให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำมาตรการป้องกันความเสี่ยงไปใช้ในการควบคุมการดำเนินงานตามภารกิจ ตลอดจนดำเนินการควบคุมตามหลักเกณฑ์มาตรการและวิธีการที่สำนักตรวจเงินแผ่นดิน

กำหนด จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินการควบคุมภายในตามมาตรการที่กำหนด และปรับปรุงให้เหมาะสม

16. งานบริการสาธารณ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบการบริการสาธารณะ จัดระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาและให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณะชน ตามความเหมาะสมตามศักยภาพของสถานศึกษา พัฒนาระบบการให้บริการแก่สาธารณะชนให้มีประสิทธิภาพ เกิดความพึงพอใจต่อผู้มารับบริการ รวมทั้งประเมินความพึงพอใจงานบริการสาธารณะจากผู้มาขอรับบริการ ตลอดจนนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาระบบงานบริการสาธารณะของสถานศึกษา

จะเห็นได้ว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นภารกิจที่สำคัญของสถานศึกษา ซึ่งเป็นงานที่ต้องบริการ ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานและอำนวยการให้บุคลากรของสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอน พัฒนาสถานศึกษา และผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยดังนี้

เกศวดี อมรมงคล (2548) ได้ศึกษา ทรรศนะของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2547 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า ทรรศนะของผู้ปกครองต่อการจัดการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมพบว่าผู้ปกครองมีทรรศนะต่อการจัดการศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังนี้ ด้านงานวิชาการ พบว่า ทรรศนะของผู้ปกครองในด้านการจัดการเรียนการสอนให้เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา และความติดสร้างสรรค์ตามวัยนั้น เห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา (2545) ว่าการเรียนการสอนของนักเรียนควรให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน โดยเลือกใช้สื่อที่มีคุณภาพที่ดี ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนาการคิด การเลือกและการตัดสินใจด้านผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ พบว่า

Prince of Songkla University Pattani Campus

ทรรศนะของผู้ปกครอง ด้านผู้บริหารให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างเหมาะสม และเห็นด้วยมากที่สุด ด้านบริการนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองมีทรรศนะต่อการจัดการศึกษาด้านนักเรียนด้านต่าง ๆ คือ ด้านโภชนาการ และน้ำดื่ม ด้านการตรวจสอบและบันทึกสุขภาพ ด้านพยาบาลที่ถูกสุขลักษณะ ด้านการจัดกิจกรรมออกกำลังกาย ด้านการป้องกันอุบัติภัย ด้านอุปกรณ์สื่อและสื่อสื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ด้านห้องน้ำและสุขภัณฑ์ ซึ่งเห็นด้วยมากที่สุด ด้านสภาแวดล้อม และอาคารสถานที่ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร โดยรวมสรุปว่า ผู้ปกครองมีทรรศนะเห็นด้วยที่สุด ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง พบว่า ทรรศนะของผู้ปกครองเห็นด้วยมากที่สุด ข้อเสนอแนะ

1) ด้านงานวิชาการ ต้องมีการส่งเสริมความคิด และการตัดสินใจของเด็กด้านกิจกรรมต่างๆ ล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กรวมถึงการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมและที่สำคัญการสร้างบรรยากาศในการเรียนให้เด็กได้รับรู้

2) ด้านผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ ส่วนผู้บริหารต้องมีความเข้าใจและพร้อมส่งเสริมการพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจต่อเด็กวัยอนุบาล

3) ด้านบริการนักเรียน โรงเรียนต้องดูแลโภชนาการด้านน้ำดื่มให้ถูกสุขลักษณะและเพียงพอ รวมถึงต้องดูแลด้านสุขภาพและสุขลักษณะด้านความสะอาด

4) ด้านสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ โรงเรียนต้องมีความสะดวกสบาย สะอาด มีความปลอดภัย มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอย

5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง โรงเรียนควรจัดกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง

ลือชัย บุญคุ้ม (2546) ได้ศึกษา การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตนครปฐม ทราบปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครปฐม ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ตัวแทนขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาปฐมวัย ในปีการศึกษา 2544 จำนวน 15 แห่ง รวม 77 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรส่วนประเมินค่า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตนครปฐมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) ปัญหาอุปสรรคที่พบ คือ ด้านครูพี่เลี่ยงเด็กหรือพี่เลี้ยงเด็กขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก ยังไม่มีอาคารสถานที่เป็นของตนเอง

Prince of Songkla University Pattani Campus

ขาดงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องเล่นสนามสำหรับเด็กอย่างเพียงพอ การประชาสัมพันธ์สื่อสารกับผู้ปกครองน้อยเกินไป ผู้ปกครองให้เวลาส่งเสริมพัฒนาการเด็กน้อย สำหรับแนวทางการแก้ไขมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการพัฒนาครูพี่เลี้ยงหรือครูผู้สอน ด้วยการศึกษาต่อ การฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน และการสนับสนุนเอกสารทางวิชาการควรจัดให้มีการนิเทศติดตาม ช่วยเหลือแนะนำ โดยศึกษานิเทศก์ หรือผู้มีประสบการณ์เฉพาะด้าน ควรตั้งงบประมาณ หรือประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆในการจัดหาอาคาร สถานที่ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นสนามให้เพียงพอ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสพบปะ และรับรู้ข้อมูลในการจัดการศึกษา

ธนิตา ช่วยเกิด (2550) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ หลังการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 8 หมู่บ้าน จำนวน 17,184 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบจากตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ และแบบสอบถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าที(t-test) และค่าเอฟ (F-test) ผลการศึกษาพบว่า

1) ประชาชน มีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ หลังการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวบอยู่ในระดับปานกลาง

2) ผลการเปรียบเทียบมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่หลังการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ

2.1) ประชาชนที่ต่างเพศกันมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่หลังการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2) ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่หลังการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่หลังการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01

Prince of Songkla University Pattani Campus

2.4) ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นต่างกันมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่หลังการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

3) ปัญหาหรืออุปสรรคและข้อเสนอแนะ พบว่า โดยภาพรวม ปัญหาหรืออุปสรรคเกิดจากการที่ประชาชนไม่มีเวลาว่างในการเข้าร่วมดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ประชาชนไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการศูนย์เด็กเล็กน่าอยู่ ส่วนข้อเสนอแนะ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเน้นการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประชาชน ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงเทศบาลตำบลคอหงส์ต้องจัดการประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

สมชาย เปียถนอม (2546) ได้ศึกษาการบริหารจัดการศึกษาระดับอนุบาลตามความต้องการของผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาล 5 วัดพระปฐมเจดีย์ สังกัดเทศบาลนคร จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับความต้องการในการบริหารจัดการศึกษาของผู้ปกครองระดับอนุบาลโรงเรียนเทศบาล 5 วัดพระปฐมเจดีย์ สังกัดเทศบาลนคร จังหวัดนครปฐม เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครอง และเพื่อทราบข้อเสนอแนะของผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ปกครองนักเรียนอนุบาล จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา จำนวน 6 ด้าน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ.2546 ผลการวิจัย พบว่า

1) ระดับความต้องการในการบริหารจัดการศึกษาของผู้ปกครองระดับอนุบาลโรงเรียนเทศบาล 5 วัดพระปฐมเจดีย์ สังกัดเทศบาลนคร จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับดีมาก

2) การเปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองโรงเรียนเทศบาล 5 วัดพระปฐมเจดีย์ สังกัดเทศบาลนคร จังหวัดนครปฐม จำแนกตามคุณลักษณะ พบว่า ความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการบริหารจำแนกตามอายุ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและอาชีพ พบว่า จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา และอาชีพ พบว่าแตกต่างกัน

3) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 5 วัดพระปฐมเจดีย์ สังกัดเทศบาลนคร จังหวัดนครปฐม เพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองในการพัฒนาด้านต่างๆ คือ การพัฒนาด้านปัจจัย โรงเรียนควรปรับปรุงสนามเด็กเล่นให้มีจำนวนพอเพียง มีเครื่องเล่นที่มีความปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อผู้เรียน และควรส่งเสริมให้รับประทานนมให้มากขึ้น การพัฒนาด้านกระบวนการ โรงเรียนควรมีการประชุมผู้ปกครองอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และด้านการพัฒนาโรงเรียนควนเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนตลอดจนการจัดทำแฟ้มประวัติและพัฒนาสุขภาพของผู้เรียน

Prince of Songkla University Pattani Campus

จรีรัตน์ ปานพรหมิรทร์ (2542) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ใช้จำนวนประชากร 340 คนได้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง 217 คน ผลการวิจัยพบว่า

1) ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวมและรายกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

2) ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ที่ประสบการณ์ต่างกันมีการปฏิบัติงานต่างกัน ปฏิบัติงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพรวมและรายกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกิจกรรมในวงกลมและกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป ปฏิบัติงานด้านการจัดกิจรรมการเรียนการสอนมากกว่าครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี

มณฑา โฉมราช (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยทั้ง 6 ด้าน ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นตรงกันว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติในระดับมากถึงมากที่สุด ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ และการบูรณาการการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้บริหารและครูสอนมีความเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาในระดับมากที่สุดได้แก่ การจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมที่ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ไตรนาถ ศรีจันทร์ (2548)ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่อยู่ในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆคือ การสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และผลการวิจัยพบประเด็นปัญหาคือ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง และเป็นครูจ้างสอนชั่วคราว คณะกรรมการบริหารหลักสูตรขาด ความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การประเมินผลการใช้หลักสูตรและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนา สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคือ สถานศึกษาควรจัดครูผู้สอนที่จบการศึกษาในสาขาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง ควรอบรม ประชุม สัมมนาเพื่อพัฒนา

ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรปฐมวัย และควรประเมินผลการใช้หลักสูตร นิเทศ ติดตามผลและปรับปรุงพัฒนาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

สมร คำน้อย (2547) ได้ศึกษา วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัยศึกษา จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัยศึกษาที่พัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ส่วนผลการนำหลักสูตรไปใช้พบว่า เนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นด้านต่างๆ และเป็นการส่งเสริมให้เกิดเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่น

สุริยะ สุระเสียง (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ด้านอาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านบริหารจัดการ ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งด้านการมีส่วนร่วม สภาพการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาในการจัดการด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ ด้านงบประมาณ และด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

มณฑา เทียนขาว (2547) ได้ศึกษา วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาโดยภาพ รวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนสภาพปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน และด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

สืบศักดิ์ หมะเด (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในการจัดการเรียนการ สอนของผู้ดูแลเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอ ท่าแพ อำเภอละงู และอำเภอควนกาหลงจังหวัดสตูลผลการศึกษาพบว่าการประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในการจัดการเรียนการสอนของผู้ดูแลเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอท่าแพ อำเภอละงู และอำเภอควนกาหลงจังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

รังษี จิตต์หลัง (2552) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสตูล ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และมีผลการประเมินการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยอยู่ในระดับดีมาก ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อที่จะให้การปฏิบัติและพัฒนา

ศูนย์เด็กเล็กมีประสิทธิภาพและคุณภาพเหมาะที่จะเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป

รอฮานี ดาโอ๊ะ (2546) ได้ศึกษา เรื่องอิสลามกับการศึกษาของมุสลิมในสังคมไทย กรณีศึกษาบทบาทของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดในจังหวัดภาคใต้ จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดเห็นความสำคัญของการศึกษาในระดับปฐมวัย ครูพี่เลี้ยงให้ความสำคัญต่อการสอนและปลูกฝังศาสนาอิสลามแก่เด็กในระดับปฐมวัย ผู้บริหารศูนย์ฯ ได้มีการนำหลักศาสนาอิสลามมาใช้ในการบริหารเกือบทุกด้าน แต่ก็ยังมีปัญหาอีกหลายด้านโดยเฉพาะด้านงบประมาณ

ต่อศักดิ์ เฟื่องปัญญา (2548) ได้ศึกษา วิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากด้านการบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป และด้านบริหารงบประมาณตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา มีดังนี้ รัฐบาลควรจะพิจารณาความเท่าเทียมกันในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ หรือการสนับสนุนสื่อการเรียน การสอนเพิ่มเติมให้กับโรงเรียนที่ไม่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาล นอกจากนั้นภาครัฐควรจัดให้มีการอบรม ดูงานด้านวิชาการโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายในราคาต่ำ และผู้บริหารควรจัดให้มีเอกสารประชาสัมพันธ์การดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

จากเอกสารงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเด็กก่อนเกณฑ์หรือเด็กปฐมวัยหรือชื่อเป็นอย่างอื่น จะจัดขึ้นในสถานที่หรือจังหวัดใดก็ตามมีเป้าหมายคล้ายคลึงกัน คือการพัฒนาเด็กไปตามวัยและกระบวนการตามหลักสากลซึ่งในการดำเนินการโดยเริ่มตั้งแต่การคิดตามอุดมการณ์หรือความรับผิดชอบ แต่สิ่งที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญมากที่สุดคือด้านวิชาการ ดังนั้นในการดำเนินการส่วนใหญ่จะต้องนำหลักการและวิธีการดำเนินการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ บุคลากรที่จะต้องเลือกหรือสรรหาผู้ที่มีความเข้าใจในการพัฒนาเด็ก การดำเนินการด้านงบประมาณเรื่องการจัดหาวัสดุสื่อการเรียนการสอน และการจัดสถานที่ตั้งแต่อาคารและภูมิทัศน์จะต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของเด็กสำหรับการดำเนินการกับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดจะต้องบูรณาการด้วยหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นคุณธรรมจริยธรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน